OPERA DE STAT DIN VIENA – ÎNALTĂ ȚINUTĂ ARTISTICĂ, MANAGEMENT PERFORMANT

(Costin Popa – 28 aprilie 2005)

Pe mapamondul liric, celebrul teatru de pe Ring-ul vienez este, indubitabil, scena care oferă cea mai mare abundență de titluri și cea mai lungă stagiune. Numai în sezonul 2005-2006, al cărui repertoriu a fost lansat la început de aprilie, sunt programate peste 60 de lucrări care acoperă 289 de zile de reprezentații, din septembrie până la sfârșit de iunie. Spectacolele se rulează neîntrerupt, într-o impresionantă alternanță stilistică, premierele și reluările apar sistematic, circulația artiștilor este de-a dreptul fantastică, validând valori, conferind prestigiu prin simpla prezență pe afișe. În fosă, seară de seară, se află un ansamblu instrumental de faimă, întrucât orchestra Operei este de fapt celebra Filarmonică vieneză. Elementele tradiționale – dragi melomanilor austrieci – respiră prin toți porii mizanscenelor de pe Ring, dar lectura regizorală modernă, incitantă își face din ce în ce mai mult loc în noile producții.

Este un adevăr necontestat, certificat de public și media, constatat pe viu, că Opera de Stat din Viena trăiește o epocă înfloritoare de când la cârma ei se află Ioan Holender, manager al cărui mandat a fost prelungit în repetate etape, până în 2010. Pentru istoria seculară a teatrului, acesta este cel mai lung directorat, deja supranumit „Era Holender". Cu cât mai evidente sunt dificultățile de gestionare ale unui asemenea colos artistic, cu atât mai meritorii sunt succesele. M-aș opri asupra unui aspect singular, care este însă una din cheile realizărilor manageriale performante – abilitatea alcătuirii distribuțiilor, a identificării vocilor emergente cu un pas înaintea altor concurenți din lumea teatrului liric, oferirea de roluri noi în care vedete consacrate debutează surprinzător.

Nu de puține ori, Opera de Stat din Viena a fost o precursoare în construiri de cariere, în realizarea de personaje arhetipale pentru cântăreții iluștri. Iată, mobilitatea și orientarea rapidă a directorului Holender a făcut ca, recent, la un spectacol cu Elixirul dragostei în care pentru rolul Adina era programată tânăra vedetă rusă Anna Netrebko și în care tenorul partener s-a declarat indisponibil, înlocuitorul să fie un alt nume de rezonanță al momentului, junele mexican Rolando Villazón, aflat la Opera din Viena pentru alte producții.

Directorul Holender, cu o abilă trăsătură de condei, a reușit astfel să aducă în fața publicului vienez, pentru prima oară împreună în spectacol pe Ring, noul cuplu de aur al operei, căutat în aceste zile de toate scenele mari din lume. Rezultatul? Peste 30 de minute de aplauze și ovații la final! Ioan Holender a câștigat din nou!

Elixirul dragostei... o regie mai veche a Operei de Stat (autor Otto Schenk, adaptare Jürgen Rose), absolut clasică, sugestivă ca un tablou de epocă, amănunțit tratată (Dulcamara sosește în mijlocul sătenilor într-o șaretă trasă de un... măgăruș), în care muzica lui Donizetti și trama lui Felice Romani se simt bine. Sonuri belcantist-romantice zămislește orchestra aflată sub bagheta lui Alfred Eschwé, redate omogen, cu tonuri calde, consistente, în care își fac loc și poezia, și umorul. Tempii sunt îngrijit aleși, accelerările bine cumpănite în susținerea acțiunii. Iată, ce vioiciune capătă scena

Belcore – Adina – Nemorino, ce echilibrat e condus ansamblul **concertato** din partea a doua a primului act și în ce vervă molipsitoare sunt rezolvate ambele finaluri! Câteva exemple doar...

De ce polarizează oare Rolando Villazón, în acești ani, atenția publicului de pretutindeni? Cu voce catifelată, densă, de ambitus complet, cu **pasajul de registru** – temutul punct critic al tenorilor – insesizabil, artistul nu se limitează la etalarea farmecului timbral și a fluidității liniei vocale. Cântul său maleabil este de o varietate extremă, ce nu-și refuză cele mai subtile inflexiuni, sunetul se înmoaie în abandonuri măiestrite (finalul ariettei **Quanto e bella** și nu numai), vădește agilități surprinzătoare pentru calibrul și sombrajul glasului dar și note energice (duetul **Venti scudi**). Fără să aibă luminozitatea vocii lui Pavarotti în mult așteptata romanță **Una furtiva lagrima**, Villazón cântă cu nedisimulată pasiune romantică, mai mult decât cu rigoare belcantistă (lectură nu foarte poetică a dirijorului în debutul ariei) și încheie cu un semn de întrebare **Si può morir d'amor?** dându-și singur răspunsul afirmativ prin ultimele sunete, de o culoare vecină cu visarea. Da, se poate muri din dragoste, dacă trăirea este atât de intensă precum a acestui Nemorino. Asistența se smulge din transă și explodează în cereri de bis, repetare oferită cu generozitate, un fapt nu prea des întâlnit în analele Operei vieneze (îmi amintesc o reacție similară după **E lucevan le stelle** din **Tosca** în interpretarea legendară a lui Pavarotti). Villazón reia cu și mai mare fervoare expresivă, lucrând și mai minuțios asupra tentelor și nuanțelor, încheind cu o **messa di voce** (alternață **crescendo – diminuendo**) de mare finețe.

Şi totuși, nu trebuie rămas cu impresia exclusivă a unui Villazón – vocalist. Expresia în cânt este întotdeauna subsumată momentului scenic. Să afirm cu curaj, gândind că valoarea nu așteaptă numărul anilor: efervescentul mexican este unul din cei mai importanți cântăreți – actori ai începutului de secol, dacă nu singurul, continuator demn al liniei Plácido Domingo – Neil Shicoff. Jocul de scenă, dăruirea, implicarea în rol sunt totale. Un Nemorino pus pe ghidușii, timid cu Adina, delicios de naiv în duetul cu Dulcamara, senzațional în scenele beției. Orice obiect care-i cade în mână pare că se însuflețește, fie că e vorba de o sticlă, de câteva mere cu care efectiv jonglează sau de damigeana plină cu prețiosul elixir de... Bordeaux. Hazos, de un comic subtil, neîngroșat, îndrăgostit naiv (repet!) care nu prea știe ce i se întâmplă dar de o dezarmantă, cuceritoare sinceritate. Nu știu cât va mai cânta Rolando Villazón opera lui Donizetti (proiectele lui se apropie deja de teritoriul liric – spint) dar mă bucur că l-am văzut acum. De altfel, cariera mexicanului trebuie urmărită cu atenția pe care darurile lui ieșite din comun o reclamă.

Nu putea exista o parteneră mai potrivită în rolul Adina, decât Anna Netrebko, soprana lirică de coloratură cu voce rotundă, strălucitoare, cu **legato** impecabil, agilă în vocalize și cu staccatură diafană. Muzicalitatea este cuceritoare, delicatețea cântului și accentului, seducătoare. Artista știe că deplinul rafinament în redarea desenului melodic vine din coloristică și deja apar semne ale unei preocupări substanțiale pentru dinamica variată (note acute în plutitor **pianissimo**). În scenă, Anna Netrebko este de o vivacitate fără margini, neobosită, șarmantă, capricioasă, cu expresii și atitudini detaliate susținute de o amănunțită plastică facială și corporală. Delicioasă Adina!

Sergentul Belcore a fost interpretat de Leo Nucci, reputatul bariton italian având și la 63 de ani aplomb în cânt și etalând acea știință a conducerii frazei care este marea specialitate a interpreților din peninsulă. Fapt elocvent pe tot parcursul serii și la basul Ildebrando d'Arcangelo (suculent Dulcamara) care în plus a știut să potrivească accentele în celebra arie de intrare, strecurând vocea sa lirică și ductilă prin perdeaua orchestrală. În micul rol al Giannettei, Inna Los.

Elixirul dragostei din debutul lui aprilie 2005, spectacol memorabil la Opera de Stat din Viena!